

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา

The Creation of Dance that Reflects the Tradition of Nora

ณปภัช ฐิรภัทรชัย และ นราพงษ์ จรัสศรี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Napaphat thirapattarachai and Naraphong charassri

Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: npp.trptrc@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหารูปแบบและแนวคิดหลังการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจมาจากความดั้งเดิมของโนรา เนื่องจากปัจจุบันความดั้งเดิมของโนราได้อันตรธานหายไป ตามยุคสมัย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นทั้งงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน คัดเลือกจากความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่มีความเกี่ยวข้องกับโนรา ได้แก่ ผู้สืบทอดโนราจาก บรรพบุรุษ จำนวน 8 คน ผู้เชี่ยวชาญทางการแสดง จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญทางการแต่งกาย จำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านอุปกรณ์ประกอบฉากและแสง จำนวน 2 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโนรา การสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ สื่อสารสนเทศ การสังเกตการณ์ เภณฑ์มาตรฐานศิลปินรวมถึงประสบการณ์ของผู้วิจัย โดยวิเคราะห์ ข้อมูลผ่าน 8 องค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ การออกแบบบท การออกแบบลีลา การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง การออกแบบเสียง การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบพื้นที่ การแสดงและการออกแบบแสง

ผลการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้นำวัตถุประสงค์ในการหารูปแบบจาก 8 องค์ประกอบนี้ มา สร้างสรรค์เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวคิดหลังการสร้างสรรค์ ได้แก่ การคำนึงถึงความดั้งเดิมของโนรา การคำนึงถึง ทฤษฎีทางทัศนศิลป์ การคำนึงถึงการใช้สัญลักษณ์ในการสร้างงานนาฏศิลป์ การคำนึงถึงพื้นฐานในการสร้าง งานนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์และการคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ เพื่อคงไว้ซึ่งรูปแบบของโนราดั้งเดิมและเพื่อ เป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ควรคำนึงถึงความดั้งเดิมของโนราในทุกสายตระกูลด้วย สำหรับผู้ที่ จะนำศิลปะการแสดงโนราไปพัฒนาให้เกิดเป็นนาฏศิลป์สร้างสรรค์ต่อไป

คำสำคัญ: โนรา; ความดั้งเดิม; นาฏศิลป์สร้างสรรค์

* วันที่รับบทความ : 4 มิถุนายน 2567; วันแก้ไขบทความ 9 มิถุนายน 2567; วันตอบรับบทความ : 7 สิงหาคม 2567

Abstract

This research aims to explore the patterns and concepts behind the creation of works in the field of Thai classical dance, drawing inspiration from the original essence of Nora. As the traditional essence of Nora has gradually faded with time, this is a qualitative and creative research endeavor. The researcher utilized a sample group of 20 individuals, selected based on their expertise in various aspects related to Nora, including 8 inheritors of Nora knowledge, 4 performance experts, 2 music experts, 4 costume experts, and 2 stage equipment and lighting experts. Data collection involved using tools from Nora-related documents, expert interviews, information communication, observations, artist standard criteria, and researchers' experiences. Through the analysis of data across 8 components of Thai classical dance, namely script design, choreography design, performer selection, props design, sound design, costume design, stage design, and lighting design.

The study identifies objectives to seek patterns from these components and formulate post-creation concepts. These considerations include preserving Nora's original essence, incorporating art theory, utilizing symbols in creating Thai classical dance works, maintaining fundamentals in conserving Thai classical dance, and fostering creative thinking. Emphasizing the importance of retaining Nora's original essence across all lineages, this research suggests that future developments in Nora performing arts should consider the traditional essence of Nora in every lineage. This is crucial for those intending to innovate and advance Nora performing arts into creative classical forms.

Keywords: Nora; Tradition; Creation of Dance

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประจำชาติที่ทรงคุณค่าอันเก่าแก่ ดำรงสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจวบจนถึงปัจจุบันการที่นาฏศิลป์ไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของบริบททางสังคมจะเป็นตัวช่วยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนานและยั่งยืน “โนรา” จัดเป็นศิลปะการแสดงพื้นเมืองอย่างหนึ่งของภาคใต้ ได้รับการเสนอชื่อจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ประกาศรับรองขึ้นทะเบียนศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคใต้ของไทยให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้โดยมนุษยชาติ ซึ่งโนรานั้นเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของไทยลำดับที่ 3 ต่อจากโขน (กระทรวงวัฒนธรรม, 2561) จึงทำให้คนในสังคมปัจจุบันให้ความสนใจในเรื่องของโนรามากขึ้น

ทั้งนี้มียุทธศาสตร์หลายเหตุผลที่ทำให้กาลเวลาและความรู้ความเข้าใจได้อันตรธานหายไประหว่างการพัฒนาของสังคมแต่ละยุค แต่ละสมัยที่ผ่านมา การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ในประเทศไทยยังจำกัดหัวข้ออยู่ในวงแคบส่วนใหญ่มักจะเป็นหัวข้อที่เกี่ยวกับการแสดงนาฏศิลป์ตามแบบแผน แม้ที่จริงแล้วนาฏศิลป์สามารถใช้เป็นสื่อแสดงออกได้ถึงประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย แต่น่าเสียดายที่ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ที่ผ่านมาจำนวนมาก ไม่ได้ถูกถ่ายทอดองค์ความรู้มาเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อที่จะให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า “โนรา” ควรค่าแก่การรักษาเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ยังไม่พบหลักฐานที่

แน่ชัดว่า โนราถูกการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นและมีการเปลี่ยนแปลงของมาตั้งแต่ยุคสมัยใด รวมถึงการแบ่งแยกอาณาเขตในภาคใต้ จึงทำให้โนราอยู่ปะปนในจังหวัดต่าง ๆ โดยหาที่มาที่เป็นจุดเริ่มต้นได้ยาก แต่สิ่งสำคัญคือการรักษาและเผยแพร่ความดั้งเดิมของโนราไว้ให้คงอยู่คู่แผ่นดินไทยสืบไป และตัวผู้วิจัยเองยังเกิดแรงบันดาลใจจากรูปภาพของโนราในงานสมโภชพระบรมธาตุ วัดพระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการแสดงต้อนรับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) (หนังสือประชุมสมุดภาพ, 2520) ในภาพจะเห็นได้ว่าในสมัยนั้น ผู้รำนอราถวายไม่มีการแต่งหน้าและไม่สวมเสื้อในการรำ เสื้อผ้าที่สวมใส่ไม่ได้มีสีสันสวยงามอย่างเช่นในปัจจุบัน

ในฐานะที่ผู้วิจัยมีประสบการณ์อยู่ในวงการที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงมาระยะหนึ่ง มีความคุ้นเคยกับหัวข้อของงานสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์จำนวนมาก พบว่ายังไม่มียานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏศิลป์ขึ้นใดในประเทศไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นของความดั้งเดิมของโนรา ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจมากในวงการศิลปะการแสดงของโนราที่มีมาอย่างยาวนาน และที่สำคัญการแสดงงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในประเทศไทยยังขาดความเป็นวิชาการที่มีการอธิบายถึงกระบวนการสร้างสรรคงานอย่างมีขั้นตอน การนำเสนอผลงานการสร้างสรรคทางศิลปะการแสดงในระดับอุดมศึกษา จะต้องมีการอธิบายถึงขั้นตอน กระบวนการสร้างสรรคงานอย่างลึกซึ้ง เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือถึงการนำเสนอประเด็นใหม่ของงานวิจัยและแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าทางวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ในอนาคตของการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านศิลปะการแสดงและนาฏศิลป์ให้ก้าวหน้าต่อไป ผู้วิจัยนำวัตถุประสงค์ของรูปแบบในการสร้างสรรคงานทางด้านนาฏศิลป์มาหาแนวคิดหลังการสร้างสรรคเพื่อให้ผลงานออกมาตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา เพื่อต้องการนำเสนอความดั้งเดิมที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันผ่านรูปแบบของการสร้างสรรค์และหาแนวคิดหลังการสร้างสรรค ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนความดั้งเดิมของโนราที่มีมาอย่างยาวนาน ในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ให้เป็นที่ยอมรับตามหลักวิชาการ ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ในประเด็นใหม่ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการสร้างสรรคนาฏศิลป์สำหรับผู้สนใจต่อไปในอนาคต และผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ เปิดแนวคิดใหม่ให้กับสังคมไทยต่อไปโดยคำนึงถึงความดั้งเดิมของทุกสายตระกูลให้ได้มากที่สุด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

นาฏศิลป์ (Dance) สำหรับผู้แสดงเป็นสัญญาณที่แสดงถึงการมีชีวิต ผ่านทางความคิดหรือความรู้สึก โดยสื่อออกมาเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกาย จึงเป็นเหตุผลว่าทำไมนาฏศิลป์ถึงน่าสนใจและน่าตื่นตัวเวลาที่มีการแสดงหรือได้ชมการแสดง เนื่องจากนาฏศิลป์เต็มไปด้วยพลังงานที่สอดประสานกลมกลืนกับมนุษย์และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวจนเป็นเนื้อเดียวกับธรรมชาติ (Cohan, 1981: 10)

จากความหมายดังกล่าวผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า “นาฏยศิลป์” หมายถึง ศิลปะ การเคลื่อนไหวร่างกาย ที่มีการเคลื่อนไหวร่างกายเป็นการแสดงออกของอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์เน้นการเคลื่อนไหวที่สื่อสารในรูปแบบไม่อาศัยคำพูด แต่ต้องให้ความสำคัญกับความหมาย โดยเลียนแบบมาจากธรรมชาติหรือกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์

ในแง่ของรูปแบบและแนวคิด นาฏยศิลป์ร่วมสมัย เป็นการเน้นร่วมสมัยที่มักจะสะท้อนและตอบสนองต่อประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองร่วมสมัย สามารถถ่ายทอดเรื่องราวส่วนบุคคล อารมณ์ และแนวคิดเชิงนามธรรมผ่านการเคลื่อนไหว การใช้ทักษะที่ถือเป็นเซนต์ของนักแสดง (Improvise) ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักแสดง มีลักษณะเหมือนมนุษย์เคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวที่ออกแบบมาแสดงผลด้านความรู้สึก อารมณ์หรือการเคลื่อนไหวที่มีศิลปะแนวโมเดิร์นและการปฏิบัติที่เป็นเอกลักษณ์ของนักแสดงแต่ละคน (ฉันทนา เอี่ยมสกุล, 2557: 15)

จากความหมายดังกล่าวผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า “นาฏยศิลป์ร่วมสมัย” หมายถึงรูปแบบของการเคลื่อนไหวภายใต้แนวความคิดหรือองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ ให้มีอิสระในการตีความทั้งต่อตัวผู้สร้างสรรค์ผลงานและผู้ชม แต่ความอิสระเหล่านี้ควรตั้งอยู่บนลำดับขั้นตอนที่มีการระเบียบ โดยมุ่งเน้นไปที่นวัตกรรมของความเป็นไปได้ในการสร้างมิติ ให้งานแสดงนาฏยศิลป์ กระบวนการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ร่วมสมัย เทคนิคในการแปลสิ่งที่ต้องการสื่อสารออกมาสู่การเคลื่อนไหว รวมถึงการใช้ดนตรีในรูปแบบที่ไม่เป็นข้อกำหนดในการเต้น ไปจนถึงหลักปรัชญา เพื่อพัฒนาให้นาฏยศิลป์ร่วมสมัยมีความอิสระมากยิ่งขึ้น

คำว่า "หลังสมัยใหม่" นั้นเป็นคำใช้ทั่วไปที่อาจมีความหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละบริบท ดังนั้น การตีความและการเข้าใจนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่จำเป็นต้องพิจารณาจากเนื้อหาและบริบทที่เกี่ยวข้อง ศิลปะหลังสมัยใหม่สามารถแสดงอยู่ในหลายรูปแบบ เช่น ศิลปินแนวเรียลลิสติก หรือศิลปินที่ผสมผสานระหว่างศิลปะทอถักและศิลปะสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาและลักษณะของงานศิลปะหลังสมัยใหม่สามารถมีความหลากหลายได้ตามศิลปินและแนวคิดของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการแสดงความคิดและความคิดสร้างสรรค์ของศิลปิน ในแต่ละครั้ง (ธรากร จันทนะสาโร, 2557: 11-12)

จากความหมายดังกล่าวผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า “นาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่” หมายถึง การผสมผสานระหว่างศิลปะและวัฒนธรรมโดยใช้เทคนิคและสื่อที่เป็นสมัย มุ่งเน้นการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ชมที่อาจเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว แรงบันดาลใจจากสังคม หรือการตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบัน โดยมีลักษณะเนื้อหาที่หลากหลายได้ตามศิลปินและแนวคิดของแต่ละบุคคล

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อหารูปแบบในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากความดั้งเดิมของโนรา
- 2 เพื่อหาแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ จะเป็นในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อบรรยายเนื้อหาและขั้นตอนของการทดลองสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองด้วยวิธีการเก็บ ข้อมูลด้านเอกสาร (Review Data) และการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Data) โดยการใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

1 การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร (Related Research) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ที่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2 การสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ทั้งผู้แสดง ผู้สร้างงานและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อความรู้ อีกทั้งผู้ที่อยู่เบื้องหลังผลงานการแสดง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการเก็บข้อมูลในระดับปฐมภูมิ ข้อคำถามจะเกี่ยวกับการสร้างสรรค์การแสดง

3 สื่อสารสนเทศ ผู้วิจัยศึกษาจากสื่อวีดิทัศน์ โฆษณาและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

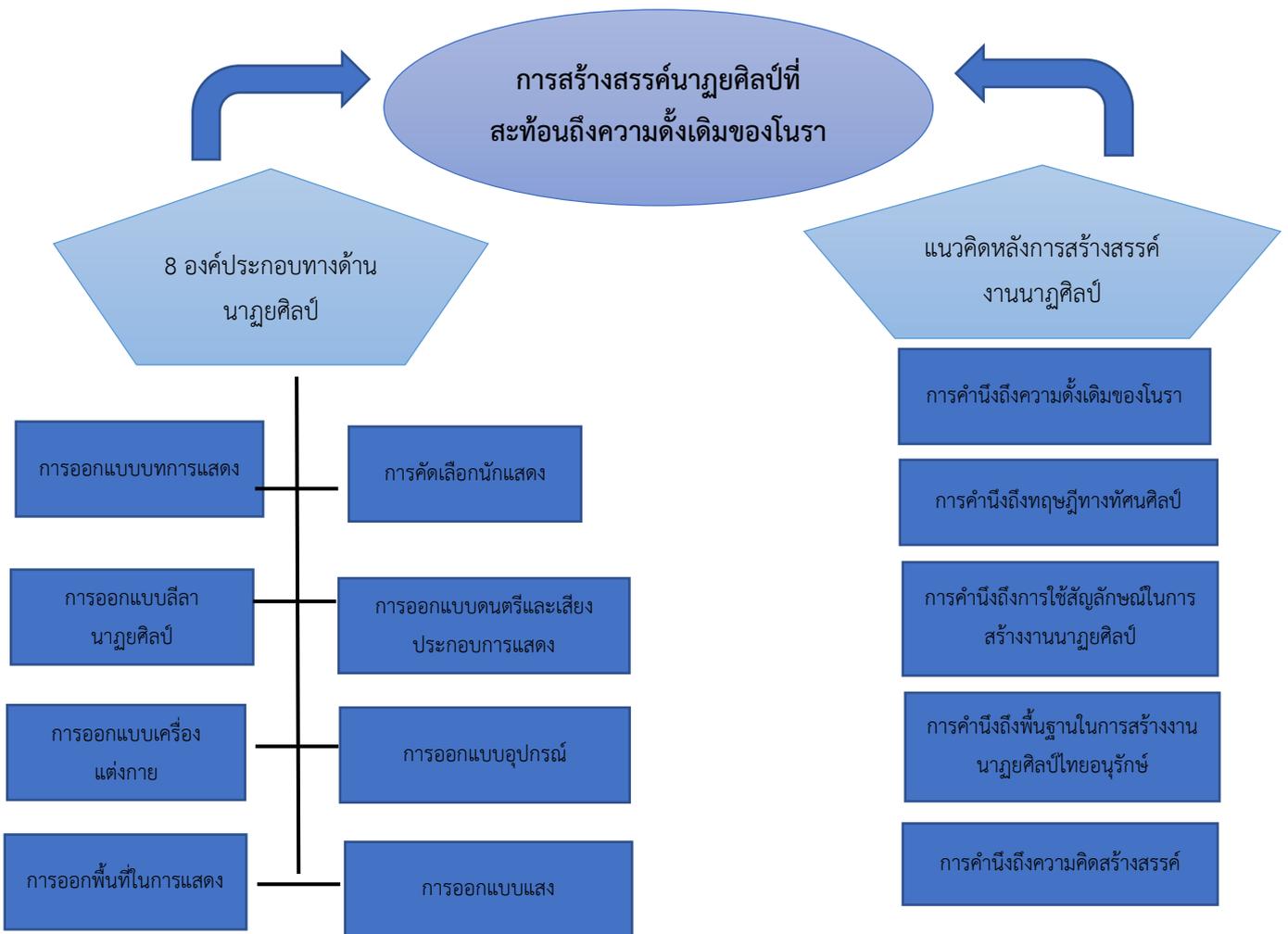
4 การสังเกตการณ์ ในงานวิจัยเล่มนี้ถือเป็นการสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดยการเข้าร่วมชมการแสดงผลงานสร้างสรรค์ทางด้านนาฏยศิลป์ เช่น ผลงานการแสดงดุซมิญนิพนธ์ผลงานสร้างสรรค์ด้านนาฏยศิลป์ของนิสิตระดับปริญญาเอก หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและผลงานของท่าน ศ.ดร.นราพงษ์ จรัสศรี ผู้บุกเบิกนาฏยศิลป์ร่วมสมัยในประเทศไทย

5 เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องของเกณฑ์มาตรฐานศิลปิน โดยการสัมภาษณ์มาใช้เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพของผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยดำเนินการพิจารณาคุณสมบัติจากเกณฑ์การสร้างมาตรฐานการยกย่องศิลปินของท่าน อาจารย์ดร.วิชชุดา วุธาติทย์ ผู้วางแนวทางในการคัดเลือกศิลปินต้นแบบด้านนาฏยศิลป์ของการสร้างมาตรฐาน การยกย่องศิลปิน

6 ประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัย ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่เกิดเป็นเอกภาพ เนื่องจากผู้วิจัยมีประสบการณ์ทางด้านนาฏยศิลป์ไทยและนาฏยศิลป์ร่วมสมัยและเป็นผู้ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงการเข้าร่วมรับชมการแสดงที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเล่มนี้ สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นมากที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวិทยานิพนธ์ เรื่อง “การสร้างสรรคานาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา” ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญของหัวข้อ มาถ่ายทอดเป็นการนำเสนอการแสดงโดยใช้กรอบแนวคิดการสร้างสรรคทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย แนวคิดทางด้านนาฏศิลป์หลังสมัยใหม่ แนวคิดทางด้านสัญวิทยาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของโนราและแนวคิดทางด้านนาฏศิลป์ไทย ผ่าน 8 องค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์โดยการตั้งข้อคำถามเพื่อหาแนวคิดหลังการสร้างสรรคานาฏศิลป์ ผ่านการรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือทางการวิจัยจากการสังเกต การสัมภาษณ์ข้อมูล ทั้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้อง สื่อสารสนเทศ ประสบการณ์ของผู้วิจัยเพื่อนำมาสนับสนุนต่อยอดองค์ความรู้เพื่อสร้างสรรคเป็นผลงานนาฏศิลป์ในงานวิจัยเล่มนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย
 ที่มา: ผู้วิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบขององค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ทั้ง 8 องค์ประกอบ การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาตัวอย่างในผลงานวิจัย โดยเฉพาะของรูปแบบที่ได้จากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ รวมถึงองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และค้นหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ของผู้วิจัยต่อไป

1) การออกแบบบทการแสดง บทการแสดงถือเป็นส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์ผลงานการแสดง เนื่องจากบทการแสดงเป็นสิ่งที่กำหนดกรอบแนวคิดของการออกแบบของการแสดง ซึ่งการออกแบบบทการแสดงควรออกแบบให้มีความน่าสนใจ ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการออกแบบบทการแสดงให้มีความน่าสนใจและทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วม ในการชมการแสดงไว้ว่า หากเราจะกล่าวถึงบทการแสดง อาทิเช่น เรื่องเล่าจะอย่างไรได้บ้าง ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งหากเล่าเรื่องตามลำดับขั้นแบบสารคดี อาจจะทำให้ผู้ชมไม่มีอารมณ์ร่วมในการแสดง การเล่าเรื่องเรื่องราวในลักษณะนี้อาจทำให้บทไม่มีความน่าสนใจการออกแบบบทการแสดงจะต้องมีการเล่าเรื่องเรื่องราวให้มีความน่าสนใจ โดยอาจไม่ต้องร้อยเรียงบทเป็นขั้นตอนอย่างสารคดี แต่อาจมีการปรับการร้อยเรียงบทการแสดง ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมในการแสดง จึงจะเป็นการสร้างสรรค์บทการแสดงให้คนเข้าใจและเกิดอารมณ์ร่วมในการแสดงได้เป็นอย่างดี (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2566) ในการสร้างบทละครผู้ประพันธ์จะมีเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เป็นแก่นของเรื่อง (Main Action) ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ เพราะอะไร และผลเป็นอย่างไร อะไรเป็นจุดเปลี่ยนแปลง อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เปลี่ยนสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้น ซึ่งกระทบผู้กระทำและผู้ถูกกระทำจะเป็นศูนย์กลางของเรื่องจากนั้นจึงคลี่คลายไปสู่จุดจบของเรื่อง (นพมาศ แวหวงส์, 2558: 84)

2) การคัดเลือกนักแสดง นักแสดงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแสดงนาฏศิลป์ เพราะเนื่องจากนักแสดงได้เป็นสื่อกลางของการสื่อสารระหว่างผู้สร้างงานกับผู้ชม ซึ่งนักแสดงจะต้องเป็นบุคคลที่มีทักษะความสามารถและการสื่อสารอารมณ์เป็นสำคัญ ดังที่ วิรสา โรจนวรรพร ได้แสดงทรรศนะถึงความสำคัญของนักแสดงที่ดีไว้ว่านักแสดงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งต่อการสื่อสารเรื่องราวและอารมณ์ของการแสดง นักแสดงที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ออกมาจากภายในจิตใจได้นั้น จะส่งผลให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงพลังและความรู้สึกที่ผู้แสดงสื่อสารได้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้แสดงไม่ใช่แค่มีทักษะปฏิบัติที่ดีอย่างเดียวเท่านั้น แต่หากสามารถถ่ายทอดอารมณ์ออกมาได้ จะสามารถทำให้การแสดงนั้นน่าชม และน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (วิรสา โรจนวรรพร, สัมภาษณ์, 26 ตุลาคม 2566) อีกทั้ง อภิศักดิ์ ชโยพาร ได้แสดงทรรศนะสอดคล้องกับ วิรสา โรจนวรรพร ถึงความสำคัญของนักแสดงไว้ว่า นักแสดงถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะมีส่วนช่วยสื่อสารเรื่องราวและแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานไปสู่ผู้ชม นักแสดงเปรียบเสมือนผู้ส่งสารเป็นสื่อกลาง ในบอกเล่าเรื่องราวจากบทการแสดงและแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงาน เพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการนำเสนอ นักแสดงจึงเป็นสื่อกลางในการสะท้อนเรื่องราวหรือสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกของนักแสดงจาก บทการแสดง

ต่าง ๆ ให้ผู้ชมได้เข้าใจ รวมไปถึงลีลาท่าทางการแสดงออกของนักแสดงตามบทบาทที่ได้รับ (อภิศักดิ์ ชโยพาร, สัมภาษณ์, 14 พฤศจิกายน 2566)

3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ การออกแบบลีลานาฏศิลป์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ เพราะเนื่องจากการแสดงนาฏศิลป์เป็นศิลปะที่ต้องใช้ร่างกายในการสื่อสารเรื่องราวจากตัวผู้แสดงสู่ผู้ชมให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งบางครั้งลีลาการเคลื่อนไหวมีความสำคัญยิ่งกว่า องค์ประกอบทางด้านอื่น ๆ ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้แสดงทรรศนะว่า การเต้นในปัจจุบันจะให้ความสำคัญกับลีลามากกว่า องค์ประกอบอื่นในการแสดง เนื่องมาจากนาฏศิลป์หรือแดนซ์ (Dance) คือ การเต้น ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับลีลาเป็นสิ่งสำคัญ ดังคำกล่าวในภาษาอังกฤษที่ว่า แดนซ์ ฟอรั่มูฟเมนต์ เซก (Dance for Movement Sake) ซึ่งบางครั้งศิลปิน หรือผู้ออกแบบก็จะไม่สนใจองค์ประกอบใด นอกเหนือไปกว่าลีลาการเต้น ฉะนั้น ลีลาการเต้นรำจึงมีความสำคัญอย่างมากในงานนาฏศิลป์ (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2566) นอกจากนี้ สุพจน์ จุกลิ้น ได้แสดงทรรศนะถึงความสำคัญของการออกแบบลีลาในงานนาฏศิลป์ สอดคล้องกับ นราพงษ์ จรัสศรี ไว้ดังนี้ ลีลาเป็นการสื่อสารทางความหมายที่สำคัญต่องานนาฏศิลป์ ในทุกรูปแบบ กล่าวคือ ลีลาสามารถบ่งบอกความหมายเชิงสัญลักษณ์ได้อย่างหลากหลาย ทั้งโดยการประดิษฐ์ลีลาท่าทางการเคลื่อนไหวให้สวยงาม หรือจะใช้แค่เพียงท่าธรรมชาติของการเคลื่อนไหวอย่างธรรมดาโดยที่ไม่ต้องปรุงแต่งลีลาท่าทางก็ได้ ดังนั้น จึงมีข้อสังเกตได้ว่าเมื่อพูดถึงองค์ประกอบในการสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์ ลีลาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในอันดับต้น ๆ ที่ผู้สร้างงานพึง จะต้องควรให้ความสำคัญ (สุพจน์ จุกลิ้น, สัมภาษณ์, 19 พฤศจิกายน 2566)

4) การออกแบบดนตรีและเสียงประกอบการแสดง การออกแบบดนตรีและเสียงประกอบการแสดงเป็นองค์ประกอบหนึ่ง สามารถสร้างอารมณ์ให้กับผู้แสดงในการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องราวนั้นได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างอารมณ์ของผู้ชมให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงไปกับการแสดงด้วยเช่นกัน ดังที่ นัฐวุฒิ แซ่ลิ้ม ได้กล่าวถึงความสำคัญของดนตรีที่มีต่องานนาฏศิลป์ โดยมีความว่า ดนตรีเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้งานนาฏศิลป์มีสีสัน มากขึ้น ดนตรีเป็นส่วนเชื่อมโยงในการสื่อสารความเข้าใจในเรื่องราว และสามารถสื่อสารบรรยากาศของการแสดงระหว่างผู้ชมการแสดงกับผู้แสดงนาฏศิลป์ให้มีความกระจำต่อการเสพงานนั้น ๆ ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะต้องมีความรู้ในด้านดนตรีพอสมควร (นัฐวุฒิ แซ่ลิ้ม, สัมภาษณ์, 9 ตุลาคม 2566)

5) การออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะต้องปรากฏในการแสดงเสมอ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงควรให้ความสำคัญของการออกแบบเครื่องแต่งกาย เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้สร้างงานไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และยังเป็นการสื่อสารแนวคิดของการแสดง ดังที่ ฮอปกู๊ด (Hopgood) ได้อธิบายไว้ว่า เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเต้นรำ ซึ่งเป็นสิ่งที่หายาก หากการเต้นรำจะไม่มีเครื่องแต่งกาย ทรงผม และการแต่งหน้า เครื่องแต่งกายมีจุดประสงค์สองประการคือ เป็นการสร้างองค์ประกอบทางศิลปะที่น่าสนใจ รวมถึงการสื่อสารแนวคิดของการเต้นรำ แต่บางครั้งเครื่องแต่งกาย อาจ

ส่งผลกระทบต่อการเคลื่อนไหวของนักเต้น ดังนั้น เครื่องแต่งกายจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักเต้นรำที่จะต้องมีความคุ้นเคยกับเครื่องแต่งกายเหล่านั้น และนักออกแบบท่าเต้นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตเครื่องแต่งกายด้วยเช่นกัน (Hopgood, 2016: 166)

6) การออกแบบอุปกรณ์การแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดงเป็นสิ่งที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการนำเสนอความหมายของการแสดงผ่านอุปกรณ์ที่ใช้ โดยมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของฉากและอุปกรณ์การแสดงไว้ว่า การออกแบบฉากและอุปกรณ์ถูกนำมาใช้ในการผลิตงาน เต้นรำน้อยกว่าองค์ประกอบอื่น ๆ แต่ไม่ได้หมายถึงว่า ฉากและอุปกรณ์การแสดงนั้นไม่สำคัญ ซึ่งฉากและอุปกรณ์ประกอบจะสามารถสร้างโลกหรือจินตนาการของนักเต้นที่อยู่บนเวที แต่บางครั้งฉากและอุปกรณ์การแสดงจะดึงดูดความสนใจของผู้ชม ส่งผลให้ผู้ชมไม่สนใจท่าเต้น ด้วยเหตุนี้ทั้งฉากและอุปกรณ์จึงเป็นสิ่งที่ ผู้ออกแบบท่าควรพิจารณาโดยไม่ให้ดึงความสนใจออกไปจากการเต้น (Hopgood, 2016: 126) หากผู้สร้างสรรค์ผลงานจะนำอุปกรณ์การแสดงมาใช้แสดงจะต้องพิจารณาถึงสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายผ่านอุปกรณ์ประกอบการแสดง ดังที่ จินตนา อนุวัฒน์ ได้แสดงทรรศนะถึงความสำคัญของอุปกรณ์การแสดงไว้ว่า การออกแบบอุปกรณ์จัดเป็นองค์ประกอบในการแสดงที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจเรื่องราวตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานได้ตั้งเป้าหมายไว้ อีกทั้งการนำแนวคิดสัญลักษณ์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ อุปกรณ์จะสามารถทำให้การสร้างสรรคผลงานทางด้านนาฏศิลป์เกิดความแปลกใหม่ สร้างสรรค แตกต่างจากของที่มีมาแต่ดั้งเดิมได้อย่างชัดเจน (จินตนา อนุวัฒน์, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2566)

7) การออกแบบพื้นที่การแสดง พื้นที่การแสดงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปรากฏในการแสดงนาฏศิลป์เสมอ เพราะเนื่องจากการแสดงนาฏศิลป์ต้องอาศัยพื้นที่ในการแสดง ไม่ว่าจะเป็นการแสดงในโรงละครหรือไม่ก็ตาม ซึ่งผู้สร้างงานควรให้ความสำคัญต่อการออกแบบพื้นที่แสดงและพิจารณาถึงความเหมาะสมของภาพการแสดงที่จะปรากฏต่อสายตาผู้ชม รวมทั้งการสร้างขอบเขต และทิศทางการเคลื่อนไหวของนักแสดงด้วยเช่นกัน ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ ได้อธิบายการออกแบบภาพรวมของเวทีไว้ดังนี้ การใช้พื้นที่บนเวทีสามารถสร้างจุดสนใจให้เกิดขึ้นได้ หมายถึงการวางฉากและองค์ประกอบต่าง ๆ บนเวที การยกระดับพื้นที่ การกำหนดขนาด และสัดส่วนของเครื่องประกอบฉาก เช่น โตะ เก้าอี้ ประตู หน้าต่าง โคมไฟ ต้นไม้ ฯลฯ เพื่อให้พื้นที่แต่ละส่วนมีความชัดเจน รวมทั้งความสัมพันธ์ของ นักแสดงและภาพรวมของเวทีโดยรวม (ฤทธิรงค์ จิวากานนท์, 2558: 166) นอกจากนี้ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงความสำคัญของการออกแบบพื้นที่การแสดงให้มีความเหมาะสมกับงานวิจัยฉบับนี้ไว้ว่า ผู้สร้างงานควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของพื้นที่การแสดง ซึ่งการนำความดั้งเดิมของโนรามานำเสนอ หากนำมาแสดงภายนอกโรงละครจะออกแบบการแสดงอย่างไรให้สามารถสื่อถึงความหมายของสีได้อย่างชัดเจน และหากนำไปแสดงในโรงละครจะต้องออกแบบการแสดงอย่างไรให้มีความเหมาะสมกับการออกแบบแสงหรือองค์ประกอบทางด้านอื่น ทั้งนี้ผู้สร้างงานควรพิจารณาถึงข้อจำกัดหรือ

บริบททางด้านขนาด ลักษณะพื้นที่และจำนวนนักแสดง รวมทั้งองค์ประกอบทางด้านอื่นที่มีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2566)

8) การออกแบบแสง การออกแบบแสงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยไปกว่า องค์ประกอบอื่น เพราะเนื่องจากแสงสามารถสร้างบรรยากาศและเรื่องราวให้กับการแสดง อีกทั้งผู้สร้างงานสามารถนำแสงมาสร้างเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้การแสดงเกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้น ตลอดจนยังสามารถอำพรางข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการแสดง ได้เช่นกัน ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี ได้กล่าวถึงความสำคัญของแสงไว้ว่า “แสงสามารถช่วยบดบัง ความไม่สมบูรณ์ของการแสดงในบางมุมได้ หากแสดงในเวลากลางวันที่ไม่มีแสง องค์ประกอบอื่น ๆ จำต้องมีความสมบูรณ์ที่สุดเพื่อไม่ให้เห็นข้อผิดพลาดในการแสดงได้” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2566)

การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างงานนาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา ผู้วิจัยได้ตั้งประเด็นคำถามการคำนึงถึงแนวคิดที่ได้หลังจากการสร้างสรรคนาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนราว่าแนวคิดนี้มีความสำคัญอย่างไร โดยกำหนดแนวคิดหลังจากการสร้างงานนาฏศิลป์ไว้ดังนี้

1) การคำนึงถึงความดั้งเดิมของโนรา การสร้างสรรคนาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา เป็นการสำรวจข้อมูลเชิงลึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็น โดยเฉพาะกลุ่มคนที่สืบทอดเชื้อสายโนราและตระกูลโนราต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความครอบคลุมถึงกลุ่มคนดังกล่าวในทุกภูมิภาค ข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นข้อมูลเชิงปฐมภูมิที่มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างสรรคนาฏศิลป์ ดังที่ ชัชวาลย์ นิพันธ์รักษ์ ได้แสดงทรรศนะไว้ว่า ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงความดั้งเดิมจากการสำรวจความคิดเห็น การบอกเล่าเอกสารข้อมูลประกอบกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเป็นข้อมูลที่เกิดจากความคิดเห็นของกลุ่มคนดังกล่าวในสังคมไทยอย่างแท้จริง สังคมมีความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันอาจมีความเห็นที่แตกต่างไปจากเดิมและข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนี้ เป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิอย่างแท้จริง เพราะผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง (ชัชวาลย์ นิพันธ์รักษ์, สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2566)

2) การคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์ การคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์มีความสำคัญต่อการสร้างสรรคนาฏศิลป์ เนื่องจากงานวิจัยเล่มนี้สามารถนำมาบูรณาการกับทฤษฎีทางทัศนศิลป์ในด้านของการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดง ซึ่ง นราพงษ์ จรัสศรี ได้แสดงทรรศนะถึงการเชื่อมโยงกับทฤษฎีทางทัศนศิลป์ไว้ว่า “ผู้วิจัยสามารถตีแผ่ความดั้งเดิมในอดีตจนถึงปัจจุบันไปเชื่อมโยงกับทฤษฎีทางทัศนศิลป์ได้ รวมถึงการสร้างบทการแสดงได้” (นราพงษ์ จรัสศรี, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2566)

3) การคำนึงถึงการใช้สัญลักษณ์ในการสร้างงานนาฏศิลป์ การสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์สามารถนำสัญลักษณ์มาใช้ออกแบบ องค์ประกอบทางการแสดง เพื่อสื่อความหมายของการแสดง ทั้งนี้จะต้องอาศัยการตีความในการสร้างงานนาฏศิลป์ โดยไม่ได้นำเสนอความหมายอย่างตรงไปตรงมาทั้งหมด ดังที่ วิรสา โรจน์วรพร ได้แสดงทรรศนะถึงการใช้สัญลักษณ์ในการสร้างงานนาฏศิลป์ไว้ว่า การนำสัญลักษณ์

มาใช้ในงานนาฏศิลป์ เป็นสิ่งที่ทำให้การแสดงเกิดมิติ ซึ่งจะต้องอาศัยการตีความสิ่งที่ผู้สร้างงานต้องการจะสื่อสารกับผู้ชม โดยผู้สร้างสรรค์สามารถนำมาปรับใช้ทั้งในด้านการออกแบบลีลา การออกแบบอุปกรณ์ ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ทั้งนี้ควรคำนึงถึงการใช้สัญลักษณ์ให้สอดคล้องกับแนวคิดของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ด้วย (วิโรชา โรจนวรรพร, สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2566)

4) การคำนึงถึงพื้นฐานในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ การคำนึงถึงพื้นฐานในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ผู้วิจัย นำมาใช้ในการออกแบบการแสดงนาฏศิลป์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะต้องนำนาฏศิลป์ไทยมาใช้ในการสื่อสารความหมาย ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์จากความดั้งเดิมของโนรา ดังที่ อัมรงค์ บุญราช ได้แสดงทรรศนะถึงการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ไว้ว่า หากงานวิจัยสร้างสรรค์ขึ้นนี้มีการใช้รูปแบบการแสดงเป็นนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ ผู้วิจัยควรศึกษาแนวคิด ขนบและจารีตของนาฏศิลป์ไทย เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้เข้าใจและมีทิศทางในการสร้างสรรค์งานได้ตรงตามลักษณะ หรือรูปแบบของนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น (อัมรงค์ บุญราช, สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2566)

5) การคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์เป็นประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบสร้างสรรค์ผลงานให้มีความใหม่ ความน่าสนใจ และมีคุณค่า ดังที่ สุพจน์ จุกลิ้นจี่ อาจารย์และนักวิชาการทางด้านนาฏศิลป์ ได้แสดงทรรศนะของความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างน่าสนใจว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้สร้างงานควรจะต้องมี ซึ่งจะทำให้การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์นั้นมีความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบ อย่างไรก็ตาม จะต้องขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้สร้างงานด้วยเช่นกัน หากผู้สร้างงานมีประสบการณ์ในการสร้างงานและการรับชมงานที่มากก็จะส่งผลให้มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ในการออกแบบสร้างสรรค์ผลงานในครั้งถัดไปได้ อย่างไม่ซ้ำแบบที่ผ่านมา หรือไม่ซ้ำแบบใคร (จิรายุทธ พนมรักษ์, สัมภาษณ์, 29 ธันวาคม 2566)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนรา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ รูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ที่ปรากฏมีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานศิลปิน ในเรื่องการออกแบบการสร้างสรรค์มีความหลากหลายในทักษะทางด้านนาฏศิลป์ นำเสนอเป็น 8 องค์การแสดง ตามองค์ประกอบทางด้านนาฏศิลป์ทั้ง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบบทการแสดง 2) การออกแบบการคัดเลือกนักแสดง 3) การออกแบบลีลานาฏศิลป์ 4) การออกแบบเสียงและดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง 5) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง 6) การออกแบบพื้นที่การแสดง 7) การออกแบบเครื่องแต่งกาย 8) การออกแบบแสง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนึงถึงแนวคิดหลังการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ 1) การคำนึงถึงความดั้งเดิมของโนรา 2) การคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์ 3) การคำนึงถึงการใช้องค์ประกอบในการสร้างงานนาฏศิลป์ 4) การคำนึงถึงพื้นฐานในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยอนุรักษ์ 5) การ

คำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลงานดุชนิพนธ์ ทางด้านนาฏศิลป์ที่สร้างสรรค์โดย พรณพัชร์ เกษประยูร จัดแสดงเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ณ โรงละครแบล็ค บ็อกซ์ เธียเตอร์ (Black Box Theatre) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ที่นำเสนอประเด็นปัญหาในกระบวนการคัดเลือกศิลปินระดับชาติทางด้านนาฏศิลป์ โดยเริ่มจากการเปิดตัวคณะกรรมการพิจารณารางวัล จากนั้นนำเสนอคุณสมบัติของศิลปินที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์ จบลงด้วยการนำเสนอวิกฤตของศิลปิน คือ ศิลปินที่มีผลงานไม่ได้ถูกยกย่องและหมดกำลังใจ จากการศึกษาที่ได้ศึกษาผลงานนาฏศิลป์ชุดดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจเรื่องของการออกแบบบทการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ ได้นำเกณฑ์การสร้างมาตรฐานบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์มาเป็นโครงบท การแสดงทั้ง 7 องค์ ดังที่ พรณพัชร์ เกษประยูร ได้อธิบายถึงการออกแบบบทการแสดงในผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ดังกล่าวไว้ว่า

การออกแบบบทการแสดงในการสร้างสรรค์ นาฏศิลป์จากความไม่สมบูรณ์ในการคัดเลือกศิลปินระดับชาติทางด้านนาฏศิลป์ ผู้สร้างสรรค์นำเกณฑ์การสร้างมาตรฐานในการยกย่องบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์มาเป็นโครงบท การแสดง ประกอบด้วย 7 องค์ ได้แก่ เกริ่นนำเสนอ องค์ที่ 1 ปรัชญาในการทำงาน (Philosophy) องค์ที่ 2 จรรยาบรรณ (Ethic) องค์ที่ 3 ความสามารถหลากหลาย (Versatile) องค์ที่ 4 ผู้นำและผู้บุกเบิก (Pioneer) องค์ที่ 5 ความหลงใหล (Passion) องค์ที่ 6 ถ่ายทอดองค์ความรู้ (Passing the Knowledge) และองค์ที่ 7 รสนิยม (Taste) และบทสรุป (พรณพัชร์ เกษประยูร, 2563: 299-300)

จากการศึกษาการออกแบบบทการแสดงผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำแนวทางในการออกแบบบทการแสดงที่ผู้สร้างสรรค์ ได้นำเกณฑ์การสร้างมาตรฐานบุคคลต้นแบบทางด้านนาฏศิลป์มาเป็นโครงบท การแสดงทั้ง 7 องค์ มาใช้ในการออกแบบบทการแสดง ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนราในครั้งนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลงานดุชนิพนธ์ทางด้านนาฏศิลป์ที่สร้างสรรค์โดย ภัคพร พิมสาร จัดแสดงเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ณ โรงละครแบล็ค บ็อกซ์ เธียเตอร์ (Black Box Theatre) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ผู้วิจัยออกแบบบทการแสดง โดยนำภูมิหลังของนราพงษ์ จรัสศรี ในเรื่องของการเดินทางสู่ความสำเร็จ แต่ด้วยความมุ่งมั่นและมีจิตใจที่แน่วแน่ทำให้ นราพงษ์ จรัสศรี ได้เดินทางมาสู่ความสำเร็จในปัจจุบัน ซึ่งถูกสะท้อนออกมาจากผลงาน จึงทำให้นราพงษ์ จรัสศรีเป็นผู้มีความเป็นเลิศ 3 ประการ อันได้แก่ ความเป็นเลิศในฐานะนักแสดง นักออกแบบสร้างสรรค์ และนักวิชาการ ด้วยวิธีการเรียงร้อยการเล่าเรื่องราว (Storytelling) และการใช้เทคนิคการปะติด (Collage) ซึ่งเป็นหัวใจของบทการแสดงนี้ ดังที่ ภัคพร พิมสาร ได้อธิบายถึงการคัดเลือกนักแสดงในผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ดังกล่าว ไว้ว่า

ด้านการออกแบบบทการแสดง ได้แบ่งโครงสร้างของบทการแสดงเป็น 2 องก์ ได้แก่ องก์ 1 กล่าวถึง ภูมิหลังชีวิตการเดินทาง ที่มีความมุ่งมั่น องก์ที่ 2 กล่าวถึงผลงานของนราพงษ์ จรัสศรี ที่สั่งสมประสบการณ์มา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีคุณสมบัติในเรื่องของการมีจิตวิญญาณความเป็นศิลปิน (Spiritual) ผลการ ออกแบบบทการแสดงมีคุณสมบัติเรื่องของจิตวิญญาณของศิลปินที่มีความเป็นเอกลักษณ์การแสดงผลงาน สร้างสรรค์จากรากเหง้าวัฒนธรรมไทยของนราพงษ์ จรัสศรี ถูกหล่อหลอมประสบการณ์ในการทำงานสะท้อน ออกมาในนาฏศิลป์ที่นำเอาความเป็นไทยสอดแทรกในนาฏศิลป์ตะวันตกจึงทำให้นราพงษ์ จรัสศรี เป็นผู้ บุกเบิกนาฏศิลป์ร่วมสมัยคนแรกในประเทศไทยซึ่งผู้วิจัยนำเสนอการแสดง องก์ 1 นำเสนอภูมิหลังของ นรา พงษ์ จรัสศรี ด้านจิตวิญญาณความเป็นไทย นำเสนอโดยการสวมชฎา และการเล่าเรื่องราวผ่านการอ่านบท กลอน พร้อมการเป่าขลุ่ยประกอบ โดยบทกลอนได้ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ (ภักคพร พิมสาร, 2561: 318)

จากการศึกษาการออกแบบบทการแสดงในผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุด ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำ แนวทางในการออกแบบบทการแสดง จากแนวคิดการเขียนบทละครเวที การร้อยเรียงเรื่องราวผ่านรูปแบบ การเล่าเรื่อง (Storytelling) และการใช้เทคนิคการปะติด (Collage) มาใช้ในการออกแบบบทการแสดง ใน การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนราในครั้งนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ ที่สร้างสรรค์โดย นราพงษ์ จรัสศรี จัดการแสดงเมื่อวันที่ 17-19 ตุลาคม 2555 ณ โรงละครแบล็ค บ็อกซ์ เธียเตอร์ (Black Box Theatre) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ที่นำเสนอเรื่องราวที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากแนวคิด ในพระคัมภีร์ไบเบิล ผ่านรูปแบบการแสดงแดนซ์ เธียเตอร์ (Dance Theatre) ที่ใช้ท่วงท่าลีลาโดยแฝงเกี่ยวกับ สัญลักษณ์และละครถึงเรื่องราวของ หญิงสาวที่เต็มระบ่าจนทำให้พ่อเลี้ยงพอใจพร้อมยกทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็น รางวัลกับเธอ แต่เธอกลับเรียกร้องขอเพียงสิ่งเดียว นั่นคือ ศีรษะของนักบุญจอห์น เดอะ แบพทิส จากการที่ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานนาฏศิลป์ชุด ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจเรื่องการออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่ผู้สร้างสรรค์ ใช้ลีลาท่าทางในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ที่สอดคล้องกับฉากการแสดง ดังที่ นราพงษ์ จรัสศรี (2548) ได้ อธิบายถึงลีลานาฏศิลป์ที่ใช้ในการแสดงชุดดังกล่าว ไว้ว่า

เดินผ่านระเบียงตรงช่วงบนของเวทีในแนวระนาบ เมื่อผู้แสดงเดินทางมาถึง บริเวณบันไดผู้แสดงใช้ ลีลาท่าทางที่มาจากการเล่นและขยับตัวลงตามขั้นบันได โดยใช้มือ ขา และช่วงสะโพกสัมผัสกับขั้นบันได (นราพงษ์ จรัสศรี, ผู้แสดง สัมภาษณ์ , 22 กันยายน 2566)

จากการศึกษาการออกแบบลีลานาฏศิลป์ผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ชุดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำ แนวทางในการออกแบบลีลาท่าเต้นนาฏศิลป์โดยใช้ลีลาท่าทางในการดำเนินชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) ซึ่งเป็นการสื่อสารเรื่องราวของการแสดงให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้น เพื่อสามารถถ่ายทอด อารมณ์ในการสื่อความหมายจากการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนราในครั้งนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผลงานดุซนิกนิพนธ์ทางด้านนาฏศิลป์ที่สร้างสรรค์โดย ภัคพร พิมสาร (2561) จัดแสดงเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 ณ โรงละครแบล็ค บ็อกซ์ เธียเตอร์ (Black Box Theatre) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ได้ออกแบบลีลานาฏศิลป์ที่มีความหลากหลายตามบทบาทการแสดงผสมผสานรูปแบบทิศทางท่วงการสัญจรของนิทรรศการ สะท้อนเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของนราพงษ์ จรัสศรี อันประกอบด้วย นาฏศิลป์ไทย บัลเลต์ นาฏศิลป์ร่วมสมัย ลีลาท่าทางใน กิจวัตรประจำวัน (Everyday Movement) การเต้นแจ๊ส (Jazz Dance) แบบคิลปินบ๊อบ ฟอสซี (Bob Fosse) ในรูปแบบนาฏศิลป์การละคร ดานซ์ เธียเตอร์ (Dance Theatre) ที่แสดงอารมณ์แบบละคร ตลอดจนนาฏศิลป์สมัยนิยม ได้แก่ การเต้นป๊อปปิ้ง (Popping) และการเต้นฮิปฮอป (Hiphop)

จากการศึกษาการออกแบบลีลานาฏศิลป์ผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ ชุดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำ แนวทางในการออกแบบลีลาท่าเต้นนาฏศิลป์โดยใช้ทั้งความเป็นนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์ร่วมสมัย และใน รูปแบบนาฏศิลป์การละคร มาใช้ในการออกแบบลีลานาฏศิลป์เพื่อสร้างสรรค์สุนทรียภาพและดึงดูดความน่าสนใจ ของการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความดั้งเดิมของโนราในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้

ผลการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาต่อยอด และพัฒนางานด้านนาฏศิลป์ไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับโนราโดยเฉพาะความดั้งเดิมและการวิวัฒนาการของ โนรา จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร ฉะนั้นการจัดการเรื่องของเวลาเป็นสิ่ง สำคัญในงานวิจัยเล่มนี้เป็นอย่างมาก การลงพื้นที่ในแต่ละสถานที่แต่ละสายตระกูลโนราอาจจะมี การเข้าถึง ข้อมูลได้ยาก ควรจัดการเรื่องเวลาและข้อคำถามที่จะใช้ให้ดี

เอกสารอ้างอิง

- ฉันทนา เอี่ยมสกุล. (2557). นาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ (นาฏยวิจิตร). *ศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์*. 9 (2), 1-30.
- นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). *ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์
- Cohan, R. (1986). *10 The Dance Workshop : A Guide to the Fundamentals of Movement*. New York: Simon & Schuster.
- Hopgood, J. (2016). *Dance production: design and technology*. New York: Focal Press.

- นพมาศ แวหวงส์. (2558). *ปริทัศน์ศิลปะการละคร*. ภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทธิรงค์ จิวากานนท์. (2553). *ปริทัศน์ศิลปะการละคร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรากร จันทนะสาโร. (2557). *นาฏยศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตรดุขฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณพัชร์ เกษประยูร. (2563). *การสร้างสรรค่นาฏยศิลป์จากความไม่สมบูรณ์ในกระบวนการคัดเลือกศิลปินระดับชาติทางด้านนาฏยศิลป์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตรดุขฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภักคพร พิมสาร. (2565). *การสร้างสรรค่นาฏยศิลป์จากนิทรรศการผลงานของนราพงษ์ จรัสศรีศิลปิน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตรดุขฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จินตนา อนุวัฒน์. การออกแบบอุปกรณ์การแสดง. *สัมพันธ์*, 4 พฤศจิกายน 2566
- จิรายุทธ พนมรักษ์. แนวคิดการคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์. *สัมพันธ์*, 29 ธันวาคม 2566
- ชัชวาลย์ นิพนธ์รักษ์. แนวคิดการคำนึงถึงความดั้งเดิมของโนรา. *สัมพันธ์*, 22 ตุลาคม 2566
- อัมรงค์ บุญราช. แนวคิดการคำนึงพื้นฐานในการสร้างงานนาฏยศิลป์ไทยอนุรักษ์. *สัมพันธ์*, 26 พฤศจิกายน 2566
- นราพงษ์ จรัสศรี. การออกแบบลีลานาฏยศิลป์. *สัมพันธ์*, 22 กันยายน 2566
- การออกแบบบทการแสดง. *สัมพันธ์*, 19 ตุลาคม 2566
- การออกแบบลีลานาฏยศิลป์. *สัมพันธ์*, 19 ตุลาคม 2566
- การออกแบบพื้นที่การแสดง. *สัมพันธ์*, 30 ตุลาคม 2566
- การออกแบบแสง. *สัมพันธ์*, 22 ตุลาคม 2566
- แนวความคิดการคำนึงถึงทฤษฎีทางทัศนศิลป์. *สัมพันธ์*, 18 ตุลาคม 2566
- นัฐวุฒิ แซ่ลิ้ม. การออกแบบดนตรีและเสียงประกอบการแสดง. *สัมพันธ์*, 9 ตุลาคม 2566
- วิโรจนา โรจนนวรพร. การออกแบบการคัดเลือกนักแสดง. *สัมพันธ์*, 26 ตุลาคม 2566
- แนวความคิดการคำนึงการใช้สัญลักษณ์ในการสร้างงานนาฏยศิลป์. *สัมพันธ์*, 29 พฤศจิกายน 2566
- สุพจน์ จุกลิ้น. การออกแบบลีลานาฏยศิลป์. *สัมพันธ์*, 19 พฤศจิกายน 2566
- อภิศักดิ์ ชโยพาร. การออกแบบการคัดเลือกนักแสดง. *สัมพันธ์*, 14 พฤศจิกายน 2566